

မိုးညှင်းမြို့ရှိ ဇောတိသာသနာ

မြန်မာ့သမိုင်းသုတေသနစာစောင်၊ အမှတ် ၂၉၊ ဒီဇင်ဘာလ၊ ၂၀၁၅၊ နှာ ၃၉-၆၀ အထိ။

ရည်ရွယ်ချက်

ရှေးမြန်မာဘုရင်မင်းလက်ထက်ကတည်းက ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော သံဃာဂိုဏ်းတစ်ဂိုဏ်း၏ အကြောင်း ရင်းမှန်ကို သေချာစွာ သိရှိနိုင်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

နိဒါန်း

ဇောတိဂိုဏ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဗုဒ္ဓသာသနာသမိုင်းတွင် ထင်ရှားခဲ့သည့်ဂိုဏ်းတစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ယင်းဂိုဏ်းသည် ယခုအခါ ကချင်ပြည်နယ်၊ မြစ်ကြီးနားခရိုင်၊ မိုးညှင်းမြို့နယ်၊ နတ်ကြီးကုန်းရပ်တွင် တည်ရှိပါသည်။ ဇောတိဂိုဏ်းဟုခေါ်ဆိုအမည်ပြုခြင်းမှာ ယင်းသာသနာကို စတင်တည်ထောင်သူ အရှင်ဝရဇောတိ ဆရာတော်၏ ဘွဲ့တော်ကို ယူ၍ ခေါ်ဆိုခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

ဇောတိဂိုဏ်းသည် ညောင်ရမ်းခေတ်မှစတင်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သော်လည်း ၁၉၈၅ ခုနှစ်အထိတိုင် အောင် နိုင်ငံတော်သံဃာယကအဖွဲ့အစည်းသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ခြင်း မရှိသေးကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ၁၉၈၆ ခုနှစ်သို့ရောက်မှသာ မြစ်ကြီးနားမြို့၊ ဝန်းသိုကျောင်းဆရာတော်ဦးသီလဝံသ(အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ)နှင့်ဒေသခံ ရဟန်း၊ ရှင်လူအကြီးအကဲများ၏ ချဉ်းကပ်ဆွေးနွေးမှုကြောင့် ဂိုဏ်းကြီး ၉ ဂိုဏ်းတွင် မိမိဆန္ဒအလျောက် "သုဓမ္မာသံဃာ"အဖြစ် ခံယူခဲ့ပါသည်။ ဇောတိကျောင်းအမည်ကိုလည်း "ပညာလင်္ကာရပရိယတ္တိစာသင်တိုက်"ဟု ပြောင်းလဲ၍ မှည့်ခေါ်စေခဲ့ပါသည်။¹ စာသင်တိုက်ဟုဆိုသော်လည်း အစိုးရစာမေးပွဲများကို ဝင်ရောက်ဖြေဆိုခြင်း မရှိချေ။ ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန်များကို ရှမ်းဘာသာဖြင့် သင်ကြားပို့ချခြင်းဖြစ်သည်။

(က)ဇောတိဂိုဏ်းပေါ်ပေါက်လာပုံနှင့်နောက်ခံအခြေအနေ

မြန်မာသက္ကရာဇ် ၉၁၆(ခရစ်နှစ် ၁၅၅၄)ခုနှစ်တွင် ဇောတိဂိုဏ်းတည်ထောင်သူဖြစ်သော အရှင်ဝရဇောတိလောင်းလျာကို ဖွားမြင်တော်မူခဲ့သည်။ မိုင်းမော်စော်ဘွား၏ သားတော် ဖြစ်သည်။ သက်တော်(၁၅)နှစ် သားအရွယ်တွင် စစ်ကိုင်းဘုန်းကြီးကျောင်းတွင် အပ်နှံပြီး သာသနာဘောင်သို့ သွတ်သွင်းခဲ့သည်။ ဘွဲ့တော်မှာ အရှင်ဝရဇောတိ ဖြစ်သည်။ သက်တော်(၂၀)ပြည့်သောအခါ နမောဆရာတော်ကို ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာအဖြစ်ပြုပြီး ရဟန်းဘောင်သို့ဝင်ခဲ့သည်။ သာမဏေဘဝနှင့်ရဟန်းဘဝတွင် နမောဆရာတော်ထံတွင် အခြေခံမှစပြီး ပါဠိကျမ်းဂန်များကို သင်ယူရာ ဝိနည်း(၅)ကျမ်းကို အာဂုံဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၉၇၂(ခရစ်နှစ် ၁၆၁၀)ခုနှစ်တွင် အရှင်ဝရဇောတိသည် နောက်ပါရဟန်းတော်(၈)ပါးနှင့်အတူ သာသနာပြုရန် ရည်ရွယ်၍ ရှမ်းပြည် ပွေးလအွန်အရပ်သို့ ကြွချီသီတင်းသုံးတော်မူခဲ့သည်။² ဤအချိန်မှစ၍ ဇောတိသာသနာ(ဝါ)ဇောတိဝါဒကို ရှမ်းပြည်နယ်မှစတင်ခဲ့သည်ဟုဆိုနိုင်ပါသည်။ စတင်သာသနာပြုပွားခဲ့သည့်ညောင်ရမ်းခေတ်တွင် ပြဿနာတစ်စုံတစ်ရာ တွေ့ရခြင်း မရှိသော်လည်း ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင်မူ ဇောတိအယူဝါဒအစွန့်ပတ်သက်ပြီး အောက်ပါအတိုင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ယင်းမှာ

¹ ဓမ္မာစရိယဦးဌေးလှိုင်၊ "နှစ်လေးရာကျော်က မြန်မာနိုင်ငံဇောတိဂိုဏ်း"၊ www.ShanYoma.org စာ ၂-၃(နောင်ကိုးကားလျှင် ဌေးလှိုင်၊ ဇောတိဂိုဏ်း ဟုညွှန်းမည်။)
² ဌေးလှိုင်၊ ဇောတိဂိုဏ်း၊ စာ ၄

သက္ကရာဇ် ၁၁၂၅ ခုနှစ်တွင် ညီတော်ဆင်ဖြူရှင် မင်းဖြစ်တော်မူ၏။ ထိုမင်းလက်ထက် ဇောတိဝါဒ လူတို့ပေါ်၌ ဆုံးမစီရင်၏။³

ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အထောက်အထားအရ ဆင်ဖြူရှင်(၁၇၆၃-၁၇၇၆)လက်ထက်တွင် ဇောတိဝါဒသည် အဘယ်ကဲ့သို့ အယူမျိုးရှိခဲ့ကြ၍ အုပ်ချုပ်သူမင်းဧကရာဇ်အနေဖြင့် ယင်းဝါဒအပေါ်တွင် သက်ဝင်ယုံကြည်သူ တို့အား အဘယ်ကြောင့် ဆုံးမစီရင်ခဲ့သနည်းဆိုသည်မှာ စဉ်းစားဖွယ်ဖြစ်သည်။ ထိုမင်းလက်ထက်တွင် ဇော တိဝါဒနှင့်ပတ်သက်၍ အထောက်အထားသည် ဤမျှသာ တွေ့ရှိရသည်ဟုလည်း ဦးမောင်မောင်တင်(မဟာ ဝိဇ္ဇာ)က သူ၏ "မြန်မာမင်းလက်ထက်တော်စာတမ်းများ" စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ သို့ပါ၍ ဆင်ဖြူရှင် လက်ထက်တွင် ဇောတိဝါဒနှင့်ပတ်သက်ပြီး မည်သို့သော အယူရှိသည်ကိုကား မပြောနိုင်ပေ။ သို့သော်လည်း ဇောတိဝါဒအယူအစွဲနှင့်ပတ်သက်ပြီး သက္ကရာဇ် ၁၁၄၅ ခု၊ ဒုတိယဝါဆိုလပြည့်ကျော်(၂)ရက်နေ့ (၁၅ ဇူလိုင် ၁၇၈၃)ထုတ်ပြန်သော အမိန့်တော်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

နောင်တော်ဆင်ဖြူရှင်လက်ထက် ဇောတိအယူစွဲယူသည့်လူတို့ကို ရာဇဝတ်တော်ပေး၍ အာဏာတော် ထားသည့်နောက် ၎င်းအယူကို ရှောင်ကြဉ်စွန့်ပယ် ဇောတိအယူကို ယူသူတို့နှင့်မပေါင်း မဘော် ကြောင်းကို ထွက်ဆိုသူတို့မှာ ပုထုဇဉ်ဂတိမှားယွင်းဘူးသော်လည်း သမာယူလေပြီးသည်၊ ကြေးငွေ အကုန်အကျမရှိစေနှင့် ချမ်းသာစေ။⁴

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

အထက်ပါအမိန့်အတော်အရ ဇောတိအယူဝါဒ နှိမ်နင်းမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး အပြစ်ဒဏ်ပေးရန် အမိန့် တော်များ ထုတ်ပြန်ထားသော်လည်း တစ်ကြိမ်တစ်ခါ မှားယွင်းသဖြင့်ဟုဆိုကာ ငွေကြေးအကုန်အကျမရှိစေ ဘဲ ရာဇဝတ်တော်ရေးမှ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ပေးခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအယူဝါဒနှင့်ပတ် သက်၍ တင်းကြပ်စွာ အရေးယူခြင်း မရှိခဲ့ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ဗဒုံမင်း(၁၇၈၂-၁၈၁၉)လက်ထက်တွင်လည်း ဇောတိဂိုဏ်းနှိမ်နင်းမှု ဆက်လက်၍ ရှိနေသေးသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် ဆင်ဖြူရှင်လက်ထက်မှ စတင်နှိမ်နင်းမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း တာ ဝန်ရှိသူအရာရှိတို့က အဂတိလိုက်စား၍ ကောင်းစွာ ရှင်းလင်းနိုင်ခြင်း မရှိသဖြင့် ဗဒုံမင်းက ၁၁၄၅ ခု၊ တော် သလင်းလဆန်း ၁၃ ရက်(၈ စက်တင်ဘာ ၁၇၈၃)ရက်စွဲဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း အမိန့်ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။

သာသနာအညစ်အကြေး ဝရဇောတိအယူ ယူသူတို့ ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့ရွာမှာ ရှိသောကြောင့် လွတ်တော် ရုံးတော်က ဒိုင်းမှူး၊ သင်းမှူး၊ အစေခံလွတ်လုလင်တို့ကို ခန့်ထားခေါ်ချေပေသည်ကို ကျေးဇူးသစ္စာ တော်ရှိသည့်အတိုင်း ဖြောင့်ဖြောင့်ရိုးရိုး လူကိုပါအောင် မခေါ်ခဲ့ မသိမ်းခဲ့၊ မစောင့်မရပ် ကြေးငွေ ပနန္နာ စောင့်စားယူခဲ့ကြောင်းကို ရွှေနားတော်ကြားတော်မူသောကြောင့် စစ်ကြောစေရာတွင် ငွေစောင့် ပနန္နာ စားလူတို့ကို တွေ့မိ၍ ရှိသည်။ သင်းတို့ကို မစီရင်လျှင် သာသနာအညစ်အကြေး ကုန်စင် (အောင်) ရှင်းလင်းနိုင်တော့မည် မဟုတ်။ စောင့်စားယူခဲ့သည် လူတို့ကို ကြားမြင်သမျှ လူတို့

³ ဦးမောင်မောင်တင်(မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ မြန်မာမင်းလက်ထက်တော်စာတမ်းများ၊ ရန်ကုန်၊ စပယ်ဦးပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၈၂၊ စာ ၁၂၃(နောင်ကိုးကားလျှင် မောင် မောင်တင်၊ ၁၉၈၂ ဟုညွှန်းမည်။)

⁴ Dr Than Tun, The Royal Orders of Burma(Myanmar), (AD.1598-1885), Vol.IV(AD.1782-1787), Kyoto, The Centre of Southeast Asian Studies, Kyoto University, 1986, P.267(Henceforth, Than Tun, 1986)

ကြောက်ရွံ့အောင် မြို့တွင်းမြို့ပြင် မောင်းကြော်ပြီးလျှင် စားယူခဲ့သည့်ငွေကို အရည်ကျို၍ ငွေစား လူမှန်သမျှကို လူတို့ခံတွင်းကို သွန်း⁵

ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဇောတိယူဝါဒ ယူသူတို့ကိုသာမက ဤအယူဝါဒကို လက်ခံသူတို့ကို စစ်ဆေးအပြစ်ပေးရန် ခန့်အပ်ထားသော မင်းမှုထမ်းများ လာဘ်စားပါက ရွာစဉ်လှည့်မောင်းကြော် ဒဏ်ပေးရုံသာမက စားယူသည့် ငွေပမာဏကို အရည်ကျို၍ ခံတွင်းသို့ သွင်းစေဆိုသောကြောင့် သေဒဏ်အထိပေးသည်ဟုဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ ကြောင့် ဗဒုံမင်းလက်ထက်တွင် ယင်းဝါဒနှင့်ပတ်သက်၍ တင်းကြပ်စွာ နှိမ်နင်းခဲ့သည်ဟုဆိုနိုင်ပါသည်။ ကုန်း ဘောင်ခေတ်နှောင်းပိုင်းဖြစ်သော သာယာဝတီမင်း(၁၈၃၇-၁၈၄၆)လက်ထက် သက္ကရာဇ် ၁၂၀၀ ပြည့်၊ တန်ခူး လပြည့်ကျော် (၁၂)ရက်၊ (၂၂ ဧပြီ ၁၈၃၈)တွင်မူ ဇောတိဝါဒနှင့်ပတ်သက်၍ အစစ်ခံချက်ကို အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိရပြန်ပါသည်။

ဇောတိဝါဒ ငပေါအိ အစစ်ခံချက်ဘုရား

သက္ကရာဇ် ၁၂၀၀ ပြည့်နှစ် တန်ခူးလပြည့်ကျော် ၁၃ ရက်နေ့ ငပေါအိကို မေးသော်-

ချက်။ ။ကျွန်တော်နေရင်း အဝမြို့စီရင်စုတောင် ငကျင်းရွာတွင် အမိ မိပု၊ အဘ ငကျော်လှတို့နှင့်နေထိုင်ရင်း ဖြစ်ပါသည်။ အသက် ၂၀ ခန့်ရှိလျှင် ရွာနေ မိအေးနှင့်သင့်နေ၍ မိဘတို့သေသည့်နောက် မယားမိအေးနှင့်ရွှေ မြို့တော်သို့ ပြောင်းလာပြီးလျှင် တောင်တွင်းစည်သာ တောင်အရပ်တွင် နေထိုင်ပါသည်။ ၆၇ ခုနှစ် တောင် တွင်းကြီးမြို့ကို နာရာရဲကျော် နာခံအရာနှင့်သွားရာ တောင်တွင်းကြီးမြို့သို့ လိုက်သွား၍ ၁၀ နှစ်ခန့်နေထိုင်ပြီး မှ ဟံသာဝတီမြို့သို့ သွားရောက်နေထိုင်သည်။ ၃ နှစ်ခန့်ရှိလျှင် ဟံသာဝတီအရပ်က ၇၉ ခုနှစ်ပြောင်းသွား၍ ရွှေတောင်စီရင်စု ဖျောက်ဆိပ်ကုန်းရွာတွင် အနှစ် ၂၀ ခန့်နေထိုင်ပါသည်။ နောက်မြေထဲ စီရင်စုရွာထောင်ရွာသို့ မယားမိအေးပါ ပြောင်းသွားနေထိုင်၍ ကျွန်တော်နှင့်အတူ ပေါင်းဘက်သွားလာသူ ရွှေတောင်မြို့စီရင်စုဖျောက် ဆိပ်ကုန်းရွာနေ မြေထဲမြို့နေ အရပ်ရပ်စားရင်းကျလူတို့ကို ကျွန်တော်ပြောဆို ဆုံးမသည်မှာ "ရုပ်ပွားဆင်းတု၊ စေတီပုထိုး၊ မွေတော်ဓာတ်တော်များကို ကိုးကွယ်လှူဒါန်းအကျိုးမရှိ၊ ပြုပြင်ထုလုပ်သည့်အရပ်သာဖြစ်သည်" ကျွန်တော်ပြောဆိုဆုံးမပါသည်။ "ရဟန်းသံဃာတော်တို့မှာလည်း အဝတ်နီဝတ်၍ စားရုံသာ ဟောပြော သည်။ မဂ်ဖိုလ်ရောက်အောင် ဟောပြောနိုင်သည်မဟုတ် မထင်သောကြောင့် မလှူမတန်း မကိုးကွယ်ပါ။ လူ သေလျှင် တဖန် ပဋိသန္ဓေမနေ၊ ဆုံးခြင်းပျောက်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ အထင်အယူရှိသည့်အတိုင်း လာရောက် သည့်သူများကို ပြောဆိုဆုံးမပါသည်။ ဆုံးမသည်ကိုလည်း အလေးအမြတ်ပြု၍ နေ့ညမပြတ် ကျွန်တော်ထံ လာရောက်ဆည်းကပ် နာခံသည်မှာ ငရေး၊ ငရွဲ့၊ ငထွား၊ ငဝင်း၊ ငမုံ၊ ငဘီလူး၊ ငရွှေဝါ၊ ငရဲတင်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ ကျန်စာရင်း ကျန်လူတို့မှာ ရံဖန် လာရောက်သည်ကိုသာ ကျွန်တော် ပြောဆိုဆုံးမပါသည်။⁶

ဟူ၍ ငပေါအိ အစစ်ခံချက်ကို တွေ့ရပါသည်။

အထက်ပါ ထွက်ဆိုချက်နှင့်ပတ်သက်ပြီး သမိုင်းပါမောက္ခ(ငြိမ်း)ဆရာကြီးဒေါက်တာတိုးလှက ဝရ ဇောတိဂိုဏ်းသားတို့သည် (၁)စေတီရုပ်ထု မကိုးကွယ်၊ (၂)သံဃာကို မဆည်းကပ်၊ (၃)လူသေလျှင် ဘာမျှ မဖြစ်ဟူသော "တမလွန်မဲ့ဝါဒီ"များ ဖြစ်ကြောင်း ကောက်ချက်ချ သုံးသပ်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။⁷ ယင်း ဝါဒကို နှိမ်နင်းရာတွင် ဝါဒဖြန့်စည်းရုံးသူကို အကျဉ်းမှလွတ်ကာ ယင်းဝါဒဖြန့်သူငပေါအိကိုယ်တိုင် မိမိဟော

⁵ Than Tun, 1986, 284.
⁶ မောင်မောင်တင်၊ ၁၉၈၂၊ ၁၂၄-၁၂၅
⁷ ဒေါက်တာတိုးလှ၊ အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ကုန်းဘောင်ရွှေပြည်၊ ရန်ကုန်၊ အလံကာဝတ်ရည်စာပေ၊ ၂၀၀၈၊ စာ ၁၉၂-၁၉၃(နောင်ကိုးကားလျှင် တိုးလှ၊ ၂၀၀၈ ဟုညွှန်းပါမည်။)

ပြောစည်းရုံးခဲ့သူတို့အား အမည်စာရင်းတင်ပြနိုင်ရန်အတွက် မင်းဧကရာဇ်က သက္ကရာဇ် ၁၂၀၁ ခုနှစ်၊ ကဆုန်လဆန်း(၉)နေ့ (၂၂ ဧပြီ ၁၈၃၉)ရက်စွဲဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း အမိန့်တော်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ယင်းမှာ-

အမိန့်တော်

မြေထဲမြို့ကျေးရွာတောင်ရွာနေ ငပေါအိသည် တရားကျမ်းဂန်နှင့်မညီ အယူဝါဒ ကွဲပြားကြောင်း ရွှေနားတော် ကြားတော်မူ၍ စစ်ဆေးလျှင် မှန်ကြောင်းနှင့်ဖြောင့်ထွက်ဆိုသည်၊ ငပေါအိကို အကျဉ်းကလွတ်၊ မဖြောင့်မမှန် အစစ်ခံသူ ငရေး၊ ငရွဲ၊ ငထွား၊ ငပုံတို့ကို အကျဉ်းထားမြဲထား၊ ငပေါအိ အဆုံးအမဩဝါဒခံသူတို့ကို ငပေါအိက စာရင်းတင်ပေးစေ။ တင်ပေးသည့်လူက ငပေါအိအား ခန့်ထား စေလွတ် သိမ်းခေါ်စေ။⁸

ဟူ၍ တွေ့ရသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အထောက်အထားများအရ ဇောတိသာသနာကို ကုန်းဘောင်ခေတ်အတွင်းက နှိပ်ကွပ်ခြင်းများ ရှိခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ငပေါအိ အစစ်ခံချက်ကို ကြည့်လျှင် တွေ့ရှိရသည်မှာ (၁)ဗုဒ္ဓဆင်းတုရုပ်ပွားတော် မကိုးကွယ်ခြင်း၊ (၂)ရဟန်းသံဃာတော်များ ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်မှု မရှိခြင်းနှင့်(၃)တမလွန်ဘဝကို မယုံကြည်ခြင်း စသည်တို့ကို အခြေခံသောကြောင့် အုပ်ချုပ်သူမင်းဧကရာဇ်က ယင်းဝါဒကို ကိုးကွယ်သူတို့ကို တရားကျမ်းဂန်နှင့်မညီ အယူလွဲသူဟုသတ်မှတ်ပြီး ဇောတိဝါဒကို နှိပ်ကွပ်ခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် စဉ်းစားဖွယ်ရာအကြောင်းတစ်ခုကို ပြဆိုရလျှင် ဇောတိသာသနာကို စတင်ခဲ့သူကိုယ်တိုင်က ရဟန်းတော်တစ်ပါး ဖြစ်သဖြင့် ရဟန်းသံဃာကို မလှူမတန်း မကိုးကွယ်ရဆိုသည်မှာ ယုတ္တိတန်မည် မဟုတ်ဟု ယူဆမိပါသည်။ အကြောင်းအရင်းအမှန်မှာလည်း ဇောတိသာသနာဝင် ရှမ်းများသည် ဇောတိဘာသာဝင်ရဟန်းကိုသာ ကိုးကွယ်ကြပြီး အခြားရဟန်းများကို ကိုးကွယ်ခြင်း မရှိပါ။ ဤသို့ ကိုးကွယ်ခြင်းကို မတွေ့ရသဖြင့်လည်း (ဝါ)အခြားရဟန်းအား ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်လှူဒါန်းမှု မရှိခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဇောတိအယူရှိသူတို့သည် ရဟန်းသံဃာများကို ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်ခြင်း မရှိဟုပင် အလွယ်တကူ ဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်တန်ရာ၏ဟု ယူဆမိပါသည်။

အခြားအကြောင်းအရင်းတစ်ခုမှာ ယင်းဝါဒကို ဦးစီးနေသည့်ဆရာတော်နှင့်မင်းဧကရာဇ် တွေ့ဆုံပြီးလျှင် အကယ်၍ ဤအယူအဆမျိုး အမှန်တကယ် အယူရှိနေကြောင်း တွေ့ရှိရပါကလည်း မင်းတို့၏အမိန့်ဖြင့် စွန့်လွှတ်ခိုင်းနိုင်ပေသည်။ သို့သော် မင်းဧကရာဇ်နှင့်ယင်းဝါဒဦးစီးသူတို့ တွေ့ဆုံသည့်မှတ်တမ်းကိုမူ မတွေ့ရချေ။ သို့သော်လည်း အယူဝါဒယူသူဆိုသူက မိမိ၏ "အထင်အယူရှိသည့်အတိုင်း" ဟုဆိုထားသဖြင့် ဇောတိအယူဟု တပ်အပ်(ဝါ)အသေအချာဟု မပြောနိုင်ပါ။ ထိုသူ၏ထင်မြင်ယူဆချက်၊ ထိုသူ၏အယူသာလျှင်ဖြစ်နိုင်သည်။ တစ်နည်းဆိုရသော် ဇောတိသာသနာ(ဇောတိဂိုဏ်း)ကို စတင်မျိုးစေ့ချပေးခဲ့သောရဟန်းတော်မှာ ရှမ်းလူမျိုးဖြစ်သည့်အပြင် ဗုဒ္ဓ၏ပိဋကတ်စာပေများကို ရှမ်းဘာသာဖြင့် ပို့ချခြင်း၊ ဟောပြောခြင်းပြုသဖြင့် ရှမ်းစာပေ၊ ရှမ်းစကားကို ကောင်းစွာ မသိသော အခြားလူမျိုး၊ အခြားတိုင်းရင်းသားများအနေဖြင့် ယင်းတို့၏အယူအဆ အတွေးအခေါ်ကို ခြေခြေမြစ်မြစ် ကောင်းစွာ သိနိုင်မည် မဟုတ်ချေ။

ယင်းအယူဝါဒနှင့်ပတ်သက်၍ လေ့လာသုံးသပ်ရလျှင် ယခုအခါတွင်လည်း အထက်ဖော်ပြပါ အယူဝါဒမျိုးဟုယူဆနိုင်သော (ဝါ)သာမန်ကြည့်လျှင် ယုံမှားသံသယ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသော ဝါဒမျိုးကို ဇောတိသာသနာ(ဇောတိဂိုဏ်း)တွင် ကျင့်သုံးနေသည်မှာ အမှန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ကုန်းဘောင်ခေတ်အခါက ငပေါအိ၏ထွက်ဆိုချက်နှင့်ကား ခြားနားလွန်းလှပါသည်။

⁸ မောင်မောင်တင်၊ ၁၉၈၂၊ ၁၂၆။

ဇောတိဂိုဏ်းသား(ဝါ)ဇောတိသာသနာကို ကွယ်သူတို့၏ ယင်းဝါဒနှင့်ပတ်သက်၍ ဖြေရှင်းချက်မှာ (၁)ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော် ကိုးကွယ်ခြင်းမရှိ ဟူသောပြဿနာကို ဖြေဆိုရာတွင် ဂေါတမဗုဒ္ဓဘုရားရှင် သက်တော် ထင်ရှား ရှိစဉ်အချိန်က မည်သည့်အခါမျှ လူတို့နေထိုင်ရာ အိမ်အတွင်းသို့ ညအိပ်တည်းခို သီတင်းသုံးခြင်းမပြု ခဲ့ပါ။ သို့ပါ၍ အိမ်(ဝါ) လူတို့နေထိုင်ရာနှင့်ခေါင်မိုးတစ်ခုတည်း ညအိပ်တည်းခို သီတင်းသုံးခြင်း မပြုခဲ့ပါ။ သို့ပါ၍ အိမ်(ဝါ) လူတို့နေထိုင်ရာနှင့်ခေါင်မိုးတစ်ခုတည်းအောက်တွင် ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော် မထားအပ်ဟူသော သဖြင့် အိမ်အတွင်း၌ တကယ့်မွန်မြတ်လှသော ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားဆင်းတု၊ ဓာတ်တော် မွေတော် အစရှိသည့်အရာ များ မထားခြင်း၊ မကိုးကွယ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကိုးကွယ်လိုပါကလည်း သီးသန့်ဝတ်(ကျောင်း)ခေါ် ဘုရား ကျောင်းကို တည်ဆောက်၍ ကိုးကွယ်ကြသည်ဟုဆိုပါသည်။ ဇောတိသာသာဝင်တို့သည် ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော်ကို ကိုးကွယ်ခြင်း ရှိသော်လည်း အိမ်မှာ တည်ထားကိုးကွယ်ခြင်းကိုမူ မပြုဟုဆိုပါသည်။⁹

(၂)သံဃာကို မဆည်းကပ် ဟူသောပြဿနာနှင့်ပတ်သက်ဖြေဆိုရာတွင်လည်း ဇောတိသာသနာတွင် သံဃာသီတင်းသုံးသောကျောင်းသည် တစ်ကျောင်းတည်းသာ ထားရှိသည့်အလေ့အထ ရှိပါသည်။ သီးခြားခွဲ ထားခြင်း မရှိပါ။ ဝေးလံသော ဇောတိသာသနာဝင်ရပ်ကွက်များသည် ဝတ်(ကျောင်း)များရှိသောနေရာတို့မှနေ ၍ ဇောတိရှမ်းကျောင်းကို မှန်းပြီး ကိုးကွယ်ခြင်းများ ရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။ သံဃာကို ကိုးကွယ်သည်ဆိုသော် လည်း ဇောတိသာသာဝင်တို့သည် ဇောတိသံဃာမှအပ အခြားသံဃာများကိုမူ ကိုးကွယ်သည့်အလေ့အထ မရှိ ကြောင်းလည်း သိရပါသည်။¹⁰ အမြို့မြို့ အရွာရွာ အရပ်ရပ်ရှိ တန်ခိုးကြီးဘုရားများကို လှည့်လည်၍ ရှိခိုးပူ ဇော်မှု ပြုကြသော်လည်း ဇောတိဂိုဏ်းဆိုင်ရာ သံဃာတော်များမှတစ်ပါး အခြားသောသံဃာတော်များကို ရှိခိုး ခြင်း မပြု။ အခြားဂိုဏ်းဝင်များက အလှူမင်္ဂလာဖိတ်ကြားလျှင် လာလည်း လာသည်၊ လှူဖွယ်ဝတ္ထုများကို လည်း ပါဝင်လှူဒါန်းကြသည်။ သို့သော် တရားနာရေစက်ချသောအချိန်၌ ထ၍ ပြန်သွားကြသည်ဟု ဆိုပါ သည်။¹¹

(၃)တမလွန်ယုံကြည်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ဇောတိသာသနာဝင်တို့သည် ကံ ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည် လက်ခံထားကြသူများ ဖြစ်ပါသည်။ "ကံသာလျှင် အဓိ၊ ကံသာလျှင် အဖ"ဟူသော အယူရှိသည်ဟုဆိုပါသည်။ တမလွန်သည် ကံသာလျှင် ရှိသည်ဟုဆိုပါသည်။ တမလွန်လားရာ ဆိုသည်မှာ မိမိပြုသည့်ကံအလျောက် အ ကျိုးကို ယုံကြည်လက်ခံထားသူများ ဖြစ်သဖြင့် ကောင်းသည့်အလုပ်ကို လုပ်လျှင် ကောင်းသည့်နေရာ သွား မည်ဖြစ်သကဲ့သို့ မကောင်းသည့်အလုပ်ကို လုပ်လျှင် မကောင်းသည့်နေရာကို ရောက်မည်ဟုယုံကြည်ထားသူ များလည်း ဖြစ်ပါသည်။ သေဆုံးသွားလျှင် ဘာဖြစ်သွားမည်ဆိုသည့်အယူမျိုး မရှိသကဲ့သို့ သေဆုံးသွားလျှင် ပျောက်သွားသည်ဆိုသည့်အယူလည်း မရှိကြောင်းလည်း သိရပါသည်။¹² လူသေလျှင် ငိုကြွေးခြင်း မပြုကြ၊ သင်္ခါရတရားတော်အတိုင်း တစ်နေ့သေကြရမည့်သတ္တဝါများ ဖြစ်ကြသည်။ သူ၏အတိတ်ဘဝကုသိုလ် ဆု တောင်းသည့်အတိုင်း ပြည့်လေပြီဟုသဘောထားကြပြီး စိတ်ကို ငြိမ်နိုင်သမျှ ငြိမ်အောင် နေလျက် ကုသိုလ် ကောင်းမှုများကိုသာ ပြုကြသည်ဟုဆိုသည်။¹³

ထို့ကြောင့် ရှမ်းလူမျိုးအများစုတို့သာလျှင် ကိုးကွယ်ကြသည့်အယူအစွဲကို အခြားလူမျိုး၊ အခြားဘာ သာဝင်များအနေဖြင့် ဂဗနဏ ကောင်းမွန်စွာ နားလည်သိရှိနိုင်ကြမည် မဟုတ်ချေ။ ဤကဲ့သို့ပင် ကုန်းဘောင် ခေတ်အတွင်းတွင် ငပေါအိကဲ့သို့ ပုဂ္ဂိုလ်များကလည်း မိမိကြားဖူးသည့်ဇောတိအယူနှင့်ပတ်သက်၍ မိမိထင် မြင်ယူဆချက်ဖြင့် ဟောပြောခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်မည်ဟုယူဆမိပါသည်။ အကြောင်းမှာ အရှင်ဝရဇောတိသည်

⁹ တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်မှ၊ ဦးချစ်ပု(ပညာလင်္ကာရ ဇောတိရှမ်းကျောင်း၊ ကပ္ပိယ) (၁ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၃)၊ ဦးမောင်မောင် (ပညာလင်္ကာရဇောတိရှမ်း ကျောင်း၊ ဂေါပက၊ ဘီလူးမြို့၊ မိုးညှင်းခရိုင်) (၂၆ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၃)
¹⁰ တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်မှ၊ ဦးချစ်ပု(ပညာလင်္ကာရ ဇောတိရှမ်းကျောင်း၊ ကပ္ပိယ) (၁ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၃)
¹¹ ဋ္ဌေးလှိုင်၊ ဇောတိဂိုဏ်း၊ စာ ၁၀
¹² တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်မှ၊ ဦးချစ်ပု(ပညာလင်္ကာရဇောတိကျောင်း၊ ကပ္ပိယ) (၁ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၃)
¹³ ဋ္ဌေးလှိုင်၊ ဇောတိဂိုဏ်း၊ စာ ၉

နောက်ပါသံဃာ(၈)ပါးနှင့်အတူ သာသနာပြုခရီး စတင်ခဲ့သည့်မြန်မာသက္ကရာဇ် ၉၇၂ ခုနှစ်(ခရစ်နှစ် ၁၆၁၀) ကာလသည် ညောင်ရမ်းခေတ်၊ အနောက်ဘက်လွန်မင်း(၁၆၀၆-၁၆၂၈)လက်ထက်မှစ၍ စနေမင်း(၁၆၉၈-၁၇၁၄)လက်ထက်အတွင်း ခရစ်နှစ် ၁၇၀၃ ခုနှစ်အထိ ဇောတိသာသနာသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းတွင် တည်ရှိခဲ့ပါသည်။ ၎င်းနောက်တွင်မှ ယူနန်ပြည်နယ်၊ တရုတ်နိုင်ငံအတွင်းသို့ သီတင်းသုံးခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်အတွင်း ဇောတိအယူအစွဲနှင့်ပတ်သက်၍ ကုန်းဘောင်ခေတ် မင်းဧကရာဇ်များ နှိမ်နင်းသည့် ကာလတွင် ဇောတိဂိုဏ်း၏ဦးစီးပဓာန၊ ဆရာတော်များ၏ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများသည် တရုတ်နိုင်ငံအတွင်းတွင် တည်ရှိနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။¹⁴

သို့ပါ၍ ဇောတိအယူကို ခြေခြေမြစ်မြစ် သိရှိထားခြင်း မရှိကြသော်လည်း သာမန်မျှသာ ကြားဖူး၊ သိရှိထားသည့်အချက်တို့ပေါ်တွင် အခြေခံပြီး ဇောတိဂိုဏ်းအမည်ကို သုံးခဲ့ကြလေသလောဟု စဉ်းစားဖွယ်ရာ ဖြစ်ရပါသည်။ မည်သို့ပင် ဆိုစေကာမူ အထက်ဖော်ပြပါ အယူအစွဲများ ရှိခဲ့သည်ဆိုသည့်တိုင် ဇောတိဂိုဏ်း(ဝါ) ဇောတိသာသနာသည် ယခုအချိန်ထိ ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်မှာ ဇောတိဘာသာဝင်များအနေဖြင့် ငပေါအိအစစ်ခံချက်ကဲ့သို့ အယူအစွဲ မရှိခြင်းမှာ အသေအချာပင် ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုရသော် မိမိတို့ကိုးကွယ်သော ဗုဒ္ဓအယူဝါဒနှင့်ပတ်သက်ပြီး မှန်ကန်သော လမ်းကြောင်းပေါ်မှနေ၍ မမှိတ်မသုန် ယုံကြည်လက်ခံကြသည့် ဇောတိဘာသာဝင် ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများ၏ပစ္စည်းလေးပါးဖြစ်သော ကျောင်း၊ သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ဆေးတို့ဖြင့် ထောက်ပံ့လှူဒါန်းကြခြင်းကြောင့်သာလျှင် ဤမျှ အခွန်ရှည်ကြာခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(ခ)မိုးညှင်းမြို့သို့ ဇောတိသာသနာ ရောက်ရှိလာခြင်း

မိုးမိတ်မြို့နယ်မှ မိုးညှင်းမြို့သို့ တောလမ်းခရီးဖြင့် ခြေလျင်ကြွလာသော ဇောတိအနွယ်ဝင် အရှင်ကိတ္တိဓမ္မအား ၁၃၁၅ ခု၊ တန်ခူးလဆန်း (၁၉၅၄ ဧပြီ)တွင် ဒေသခံ ဇောတိရှမ်းများက တွေ့ရှိကြသဖြင့် ကျောင်းဆောက်လုပ်လှူဒါန်းကြပြီး ၁၃၁၅ ခု၊ တန်ခူးလဆန်း ၁၅ ရက်(၁၈ ဧပြီ ၁၉၅၄)နေ့တွင် ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်အဖြစ် တင်မြှောက်အပ်နှံခဲ့ကြသည်။ အရှင်ကိတ္တိဓမ္မသည် ၁၃၂၈ ခုနှစ်၊ နယုန်လ (၁၉၆၆)တွင် ပျံလွန်တော်မူသောအခါ လက်ထောက်ဘုန်းတော်ကြီးဖြစ်သော ဦးပဉ္စင်းဖြစ်သည့် အရှင်ပညာသာရအား မြန်မာနိုင်ငံအရပ်ရပ်ရှိ ဇောတိဘာသာဝင်ရှမ်းတို့က ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်အဖြစ် ဆက်လက်၍ ကိုးကွယ်ခဲ့ကြပါသည်။¹⁵ ယခုဆိုလျှင် ဇောတိသာသနာကို ဆက်လက်ဦးဆောင်နေသော ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်မှာ (၂၂)ပါးမြောက် အရှင်ဝဏ္ဏပညာမထေရ်ပင် ဖြစ်သည်။

¹⁴ ကချင်ပြည်နယ်၊ မိုးညှင်းမြို့၊ ပညာလင်္ကာရဇောတိဘုန်းတော်ကြီးရှမ်းကျောင်းရှိ ကျောင်းထိုင်မထေရ်များစာရင်း
¹⁵ ကချင်မြေမိုးအောင်၊ "ဇောတိရှမ်းတို့၏ရှင်ပြုပွဲခလေး"၊ မိုးညှင်းစာပေမဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ် (၂)၊ ရန်ကုန်မြို့၊ သိန်းမြင့်ဝင်းပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၉၀၊ စာ ၇၉ (နောင်ကိုးကားလျှင် မိုးအောင်၊ ၁၉၉၀ ဟုညွှန်းမည်။)

ထေရဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာတော် သုဓမ္မာဂိုဏ်းဝင် ပညာလင်္ကာရဇောတိဘုန်းတော်ကြီး ရှမ်းကျောင်း၊ မိုးညှင်းမြို့၊
ကချင်ပြည်နယ် ကျောင်းထိုင်မထေရ်များစာရင်း။¹⁶

စဉ်	ဘွဲ့တော်	မွေးဖွားခုနှစ်		သက်တော်	ဝါတော်	ပျံလွန်တော်မူ ခုနှစ်		ပျံလွန်တော်မူ သည့်အရပ် ဒေသ
		သာသနာတော်	မြန်မာသက္ကရာဇ်			သာသနာ	မြန်မာ သက္ကရာဇ်	
၁	အရှင်ဝရဇောတိ	၂၀၉၈	၉၁၆	၉၀	၇၀	၂၁၈၈	၁၀၀၆	ဥမင်သုံးပေါက်၊ စစ်ကိုင်းတောင်ရိုး၊ စစ်ကိုင်းတိုင်း။
၂	အရှင်နန္ဒမာလာ	၂၁၂၈	၉၄၆	၈၀	၆၀	၂၂၀၈	၁၀၂၆	ဟုမ္မလင်းမြို့နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်း။
၃	အရှင်သုဇောတ	၂၁၂၈	၉၄၆	၉၆	၇၆	၂၂၂၄	၁၀၄၂	ဟုမ္မလင်းမြို့နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်း။
၄	အရှင်ပညာကိတ္တိ	၂၁၈၈	၁၀၀၆	၅၁	၃၁	၂၂၃၉	၁၀၅၇	ဟိုပိတိရွာ၊ လားရှိုး မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း။
၅	အရှင်နန္ဒလာဘ	၂၁၉၄	၁၀၁၂	၅၃	၃၃	၂၂၄၇	၁၀၆၅	ဟုမ္မလင်းမြို့နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်း။
၆	အရှင်နန္ဒမေဓာ	၂၁၉၉	၁၀၁၇	၆၀	၄၀	၂၂၅၉	၁၀၇၇	မိုင်းခွန်၊ ယူနန်ပြည် နယ်၊ တရုတ်ပြည်။
၇	အရှင်ဣန္ဒပဗ္ဗဝ တီ	၂၂၂၇	၁၀၄၅	၅၀	၃၀	၂၂၇၇	၁၀၉၅	လွယ်လိတ်စယ်ဖန်၊ ယူနန်ပြည်နယ်၊ တရုတ်ပြည်။
၈	အရှင်ဝရဓမ္မ	၂၂၃၉	၁၀၅၇	၅၇	၃၇	၂၂၉၆	၁၁၁၄	လွယ်လိတ်စယ်ဖန်၊ ယူနန်ပြည်နယ်၊ တရုတ်ပြည်။
၉	အရှင်ယသဓမ္မ	၂၂၄၇	၁၀၆၅	၇၁	၅၁	၂၃၁၈	၁၁၃၆	လွယ်လိတ်စယ်ဖန်၊ ယူနန်ပြည်နယ်၊ တရုတ်ပြည်။
၁၀	အရှင်ယသဝတီ	၂၂၈၃	၁၁၀၁	၈၅	၆၅	၂၃၆၈	၁၁၈၆	လွယ်လိတ်စယ်ဖန်၊ ယူနန်ပြည်နယ်၊ တရုတ်ပြည်။
၁၁	အရှင်ကိတ္တိသာရ	၂၃၃၇	၁၁၅၅	၇၀	၅၀	၂၄၀၇	၁၂၂၅	ခမ်တိန်း(မိုင်းမောဝ်) ယူနန်ပြည် နယ်၊ တရုတ်ပြည်။
၁၂	အရှင်ဣန္ဒသာရ	၂၃၇၃	၁၁၉၁	၆၀	၄၀	၂၄၃၃	၁၂၅၁	ကောင်းမောဝ် တောင်၊ နမ့်ခမ်းမြို့ နယ်၊ ရှမ်းမြောက်။
၁၃	အရှင်နန္ဒပညာ	၂၃၈၇	၁၂၀၅	၅၈	၃၈	၂၄၄၅	၁၂၆၃	နောင်ယင်း(မိုင်း မောဝ်)၊ ယူနန်ပြည် နယ်၊ တရုတ်ပြည်။
၁၄	အရှင်ပဏ္ဍိတ	၂၃၈၉	၁၂၀၇	၆၅	၄၅	၂၄၅၄	၁၂၇၂	ကောင်းမောဝ် တောင်၊ နမ့်ခမ်းမြို့ နယ်၊ ရှမ်းမြောက်။
၁၅	အရှင်ဝေဇယန္တ	၂၄၀၃	၁၂၂၁	၆၀	၄၀	၂၄၆၃	၁၂၈၁	ကုန်းကုလားရွာ၊ နမ့် ခမ်းမြို့နယ်၊ ရှမ်း မြောက်။
၁၆	အရှင်ကိတ္တိနန္ဒ	၂၄၁၁	၁၂၂၉	၅၅	၃၅	၂၄၆၆	၁၂၈၄	ကုန်းကုလားရွာ၊ နမ့် ခမ်းမြို့၊ ရှမ်းမြောက်

¹⁶ ပညာလင်္ကာရဇောတိဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း၊ မိုးညှင်းမြို့၊ ဂေါပကအဖွဲ့ထံမှ ကူးယူဖော်ပြသည်။

၁၇	အရှင်ဂေါဝိန္ဒ	၂၄၁၆	၁၂၃၄	၆၀	၄၀	၂၄၇၆	၁၂၉၄	ကုန်းကုလားရွာ၊ နမ့် ခမ်းမြို့နယ်၊ ရှမ်း မြောက်။
၁၈	အရှင်သုနန္ဒ	၂၄၂၀	၁၂၃၈	၆၅	၄၅	၂၄၈၅	၁၃၀၃	လွယ်ခေးရွာ၊ သီပေါ မြို့နယ်၊ ရှမ်းမြောက်
၁၉	အရှင်ယသမ္မေ	၂၄၂၅	၁၂၄၃	၇၀	၅၀	၂၄၉၅	၁၃၁၃	နတ်သမီးတောင်၊ နောင်ဖတ်နမ်၊ မိုး မိတ်မြို့နယ်၊ ရှမ်း မြောက်။
၂၀	အရှင်ကိတ္တိမေဗ္ဗ	၂၄၃၆	၁၂၅၄	၇၄	၅၄	၂၅၀၀	၁၃၂၈	နတ်ကြီးကုန်းရပ်၊ မိုးညှင်းမြို့၊ ကချင် ပြည်နယ်။
၂၁	အရှင်ပညာသာရ	၂၄၇၄	၁၂၉၁	၆၇	၄၁	၂၅၄၁	၁၃၅၈	နတ်ကြီးကုန်းရပ်၊ မိုးညှင်းမြို့၊ ကချင် ပြည်နယ်။
၂၂	အရှင်ဝဏ္ဏပညာ							

အထက်ပါဇယားကို လေ့လာခြင်းအားဖြင့် ညောင်ရမ်းခေတ်မှစ၍ ဇောတိသာသနာသည် မြန်မာနိုင်ငံ အတွင်းတွင် တည်ရှိခဲ့ပါသည်။ ၎င်းနောက်တွင်မှ ယူနန်ပြည်နယ်၊ တရုတ်နိုင်ငံအတွင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့သီတင်းသုံးခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဇောတိအယူအစွဲနှင့်ပတ်သက်၍ ကုန်းဘောင်ခေတ်မင်းဧကရာဇ်များ နိမ့်နင်းသည့်ကာလတွင် ဇောတိဂိုဏ်း၏ဦးစီးပဓာန၊ ဆရာတော်များသည် တရုတ်နိုင်ငံအတွင်းတွင် တည်ရှိခဲ့ပြီး ကိုလိုနီခေတ်သို့ရောက်မှသာလျှင် နိုင်ငံတွင်းသို့ ဝင်ရောက်သီတင်းသုံးခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

(ဂ) ဇောတိရှမ်းတို့၏ ရှင်ပြုပွဲ မိုးညှင်းမြို့၊ မိုးညှင်းမြို့နယ်၊ လမ်းသစ်လမ်းတန်း
ဦးစီးပဓာနဆရာတော်ဖြစ်သော အပါးနှစ်ဆယ်မြောက် ဇောတိဆရာတော်အရှင်ကိတ္တိမေဗ္ဗ(၁၈၉၂-
၁၉၆၆) မိုးညှင်းမြို့သို့ ရောက်ရှိသီတင်းသုံးတော်မူပြီး မကြာမီပင် ရှင်ပြုအခမ်းအနားများ ကျင်းပခြင်း ပြုလုပ်
ခဲ့ပါသည်။

ပညာလင်္ကာရဇောတိရှမ်းကျောင်း၊ မိုးညှင်းမြို့သို့ ရောက်ရှိလာချိန်မှစ၍ ကျင်းပခဲ့သော ရှင်ပြုပွဲများနှင့်ရှင်ပြု
ပေးခဲ့သော ရှင်လောင်းများစာရင်း¹⁷

စဉ်	အကြိမ်အရေအတွက်		မြန်မာသက္ကရာဇ်	ခရစ်နှစ်	ရှင်လောင်းအပါး	ကျောင်းထိုင် ဆရာတော်	မှတ်ချက်
	စုပေါင်း	ကြားဖြတ်					
၁		၁	၁၃၁၆	၁၉၅၄	၃၂	ဦးကိတ္တိမေဗ္ဗ	ကြားဖြတ်ရှင်ပြုပွဲ
၂	၁		၁၃၁၈	၁၉၅၆	၁၁၅	။	စုပေါင်းရှင်ပြုပွဲကြီး
၃	၂		၁၃၂၁	၁၉၅၉	၁၀၂	။	။
၄	၃		၁၃၂၄	၁၉၆၂	၁၇၇	။	။
၅	၄		၁၃၂၇	၁၉၆၅	၁၆၈	။	။
၆	၅		၁၃၃၀	၁၉၆၈	၂၄၅	ဦးပညာသာရ	။
၇	၆		၁၃၃၃	၁၉၇၁	၂၂၄	။	။
၈	၇		၁၃၃၆	၁၉၇၄	၂၂၃	။	။
၉		၂	၁၃၃၆	၁၉၇၄	၃	။	ကြားဖြတ်၊ တန်ခူးလဆန်း ၈
၁၀	၈		၁၃၃၉	၁၉၇၇	၃၉၆	။	စုပေါင်းရှင်ပြုပွဲကြီး
၁၁	၉		၁၃၄၂	၁၉၈၀	၁၄၆	။	။
၁၂		၃	၁၃၄၃	၁၉၈၁	၂၉	။	ကြားဖြတ်၊ ကဆုန်လပြည့်

¹⁷ (က) မိုးညှင်းမြို့၊ ပညာလင်္ကာရဇောတိရှမ်းကျောင်း၏ ရွှေရတုအထိမ်းအမှတ်စာစောင်၊ ရန်ကုန်၊ ဇလပနိပုံနှိပ်တိုက်၊ ခုနှစ်မပါ။ စာ ၄၇ (နောင်ကိုးကားပါက ဇောတိရွှေရတု ဟုညွှန်းမည်။) (မှတ်ချက်။ ။ဤစာအုပ်ကို ရှမ်းဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေသည်။)
(ခ) မိုးညှင်းမြို့၊ ပညာလင်္ကာရဇောတိဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း၊ ဂေါပကအဖွဲ့ထံမှ ရရှိပါသည်။

၁၃	၁၀		၁၃၄၅	၁၉၈၃	၂၈၅	။	စုပေါင်းရှင်ပြုပွဲကြီး
၁၄		၄	၁၃၄၆	၁၉၈၃	၃၄	။	ကြားဖြတ်၊ ကဆုန်လပြည့်
၁၅	၁၁		၁၃၄၈	၁၉၈၆	၃၀၉	။	စုပေါင်းရှင်ပြုပွဲကြီး
၁၆	၁၂		၁၃၅၁	၁၉၈၉	၃၇၁	။	။
၁၇		၅	၁၃၅၂	၁၉၈၉	၅၀	။	ကြားဖြတ်၊ ကဆုန်လပြည့်
၁၈	၁၃		၁၃၅၄	၁၉၉၂	၂၁၃	။	စုပေါင်းရှင်ပြုပွဲကြီး
၁၉		၆	၁၃၅၅	၁၉၉၂	၅၈	။	ကြားဖြတ်၊ ကဆုန်လပြည့်
၂၀	၁၄		၁၃၅၇	၁၉၉၅	၃၅၉	။	စုပေါင်းရှင်ပြုပွဲကြီး
၂၁		၇	၁၃၅၈	၁၉၉၅	၅၈	။	ကြားဖြတ်၊ ကဆုန်လပြည့်
၂၂	၁၅		၁၃၆၀	၁၉၉၈	၃၃၉	ဥးဝဏ္ဏပညာ	စုပေါင်းရှင်ပြုပွဲကြီး
၂၃		၈	၁၃၆၁	၁၉၉၈	၁၀၆	။	ကြားဖြတ်၊ ကဆုန်လပြည့်
၂၄	၁၆		၁၃၆၃	၂၀၀၁	၃၁၈	။	စုပေါင်းရှင်ပြုပွဲကြီး
၂၅		၉	၁၃၆၄	၂၀၀၁	၅၀	။	ကြားဖြတ်၊ ကဆုန်လပြည့်
၂၆	၁၇		၁၃၆၆	၂၀၀၄	၄၀၃	။	စုပေါင်းရှင်ပြုပွဲကြီး
၂၇		၁၀	၁၃၆၇	၂၀၀၄	၇၇	။	ကြားဖြတ်၊ ကဆုန်လပြည့်
၂၈	၁၈		၁၃၆၉	၂၀၀၇	၃၅၀	။	စုပေါင်းရှင်ပြုပွဲကြီး
၂၉		၁၁	၁၃၇၀	၂၀၀၇	၁၃၄	။	ကြားဖြတ်၊ ကဆုန်လပြည့်
၃၀	၁၉		၁၃၇၂	၂၀၁၀	၃၁၄	။	စုပေါင်းရှင်ပြုပွဲကြီး
၃၁		၁၂	၁၃၇၃	၂၀၁၀	၁၄၆	။	ကြားဖြတ်၊ ကဆုန်လပြည့်
၃၂	၂၀		၁၃၇၅	၂၀၁၃	၃၀၁	။	စုပေါင်းရှင်ပြုပွဲကြီး

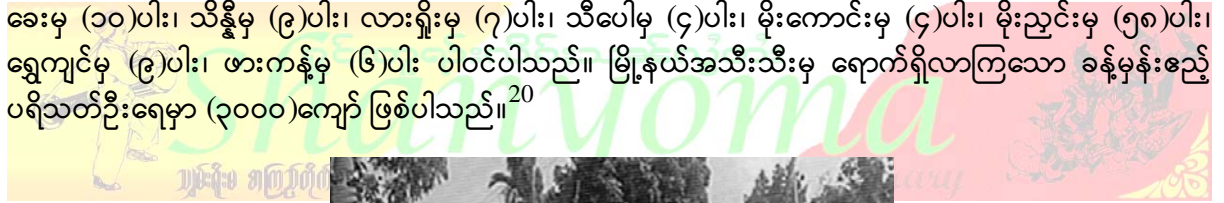
အထက်ပါဇယားကို လေ့လာခြင်းအားဖြင့် ကြားဖြတ်ရှင်ပြုပွဲနှင့်စုပေါင်းရှင်ပြုပွဲဟူ၍ ကျင်းပလေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ကြားဖြတ်အစီအစဉ်ဖြင့် ရှင်ပြုပွဲ ကျင်းပရခြင်းမှာ ပညာလင်္ကာရဇောတိရှမ်းကျောင်း၏စုပေါင်းရှင်ပြုပွဲကြီး ကျင်းပချိန်သည် နှစ်စဉ်ပေဖော်ဝါရီလတွင် ကျင်းပပြုလုပ်မြဲဖြစ်၍ ရှင်လောင်းများကို နိုဝင်ဘာလနှင့်ဒီဇင်ဘာလမှစကာ ကျောင်းတိုက်ဆရာတော်ထံ အပ်နှံရသည်။ သို့ဖြစ်၍ ယင်းအချိန်တွင် အစိုးရပညာရေးကျောင်းများ၌ ပညာသင်ကြားနေကြသော ကျောင်းသားများအတွက် စာသင်နှစ် မဆုံးရှုံးရလေအောင် ရည်ရွယ်၍ ကြားဖြတ်ကျင်းပရခြင်း ဖြစ်သည်ဟုဆိုပါသည်။ ယင်းကဲ့သို့ ရှင်ပြုပွဲကျင်းပရာတွင် သာမဏလောင်းများကို ဆရာတော်ထံ မပို့အပ်မီ အလှူရှင်သည် ရှင်ပြုအလှူအတွက် ရည်ရွယ်သတ်မှတ်ထားသော ငွေများကို ဆန်ပန်းပေါက်ပေါက်နှင့်ရော၍ အုပ်ထဲသို့ထည့်ပြီး ဂိုဏ်းဆိုင်ရာ သမာဓိလူကြီးမင်းများ (ဂေါပကလူကြီးများ)ထံ အပ်နှံရသည်။ လူကြီးမင်းများက ထိုငွေသည် သမ္မာအာဇီဝ(ကောင်းသောအသက်မွေးမှု) ဖြင့်ရရှိသော ငွေ ဟုတ် မဟုတ် စစ်ဆေးမေးမြန်းသည်။ တရားသောနည်းလမ်းဖြင့် ရှာဖွေသော ငွေဖြစ်ကြောင်းကို သိမှ လက်ခံပြီး သာမဏလောင်းနှင့်အတူ ဆရာတော်ထံ ပို့သည်။ ဆရာတော်က ထပ်မံစစ်ဆေးပြီး ကျေနပ်မှ လက်ခံ၍ ထိုငွေကို လူကြီးများအား ဘဏ္ဍာထိန်းအဖြစ် ပြန်လည်အပ်သည်။ ထိန်းသိမ်းထားပြီးနောက် ရှင်ပြုသောအခါ ရှင်းတမ်းနှင့်တကွ သေချာစွာ ဆောင်ရွက်ပေးသည်။¹⁸ သာသနာ့ဘောင်ကို သွတ်သွင်းချီးမြှောက်မည့်အမြို့မြို့အနယ်နယ်မှ ရင်သွေးများအား လအနည်းငယ် (အနည်းဆုံး ၇လ) ကြိုတင်၍ ကျောင်းသို့ အပ်နှံကြရသည်။ ယင်းကဲ့သို့ အပ်နှံရခြင်းမှာ သင်္ကန်းတောင်းခြင်း၊ ရှင်ကျင့်ဝတ်များကို သင်ကြားရန်အတွက် ဖြစ်ပါသည်။ အလှူပွဲတော်ကြီးကို ဇောတိကျောင်းတိုက်နှင့်အနည်းငယ်မျှသာလျှင် ဝေးကွာသော နန်ရင်းချောင်းအနီး သဲသောင်ပြင်တစ်လျှောက်တွင် စည်ကားသိုက်မြိုက်စွာ ကျင်းပလေ့ရှိပါသည်။ ဇောတိရှမ်းကျောင်းဂေါပကအဖွဲ့မှ သတ်မှတ်ပေးထားသည့်ရက်အတွင်းတွင် နေ့စဉ်သတ်မှတ်ထားသော ရှင်လောင်းအပါးအရေအတွက်အလိုက် ကျောင်းမှ အခမ်းအနားကျင်းပရာ မဏ္ဍပ်သို့ ရှင်လောင်းဝတ်အဆင်တန်ဆာများကို ဆင်မြန်းလျက် လှည့်လည်ကြသည်။ ယင်းသို့ လှည့်လည်ရာတွင် ရှမ်းရိုးရာ အတီးအမှုတ် အကအခုန်များဖြင့် ရှေ့မှဦးဆောင်စေသည်။ ရှင်လောင်းများကို ကြီးစဉ်ငယ်လိုက် စီတန်းကာ ဖြည်းဖြည်းချင်း လျှောက်လှမ်းကြရသည်။ ဧည့်ပရိသတ်များက ရှင်လောင်းများကို ပေါက်ပေါက်ပွင့်များဖြင့် ပက်ဖြန်းပေးကြသည့်အလေ့အ

¹⁸ ရွှေလှိုင်၊ ဇောတိဂိုဏ်း၊ စာ ၇

ထကိုလည်း တွေ့မြင်ရပါသည်။ စုပေါင်းရှင်ပြုပွဲများကို တပို့တွဲလဆန်းပိုင်းမှ တပို့တွဲလပြည့်နေ့အထိ (ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်း) ကျင်းပလေ့ရှိပါသည်။ ကြားဖြတ်ရှင်ပြုပွဲကိုမူ ကဆုန်လပြည့်နေ့တွင် ကျင်းပလေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ရှင်ပြုပွဲ ကျင်းပသည့်အချိန်အတိုင်းအတာ ကွာခြားချက်မှာ ရှင်လောင်းအပါးအရေအတွက် အနည်းအများပေါ် မူတည်ပါသည်။ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၁၆ မှ ၁၃၇၅ ခုနှစ်(၁၉၅၄ မှ ၁၄ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၀၁၄)အတွင်း ကျင်းပခဲ့သော ဇောတိရှင်ပြုပွဲများတွင် စုပေါင်းရှင်ပြုပွဲကြီး အရေအတွက်မှာ အကြိမ် (၂၀)ဖြစ်ပြီး ကြားဖြတ်ရှင်ပြုပွဲ အရေအတွက်မှာ (၁၂)ကြိမ်ဖြစ်သည်။

ဇောတိရှမ်းများသည် တိုင်းလုံခေါ် ရှမ်းကြီးမျိုးနွယ်စုတွင် ပါဝင်သည်။ ဇောတိရှမ်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း သီပေါ၊ ကျောက်မဲ၊ လားရှိုး၊ နမ့်ခမ်း၊ ကိုးကန့်၊ လဲချား စသော မြို့နယ်များနှင့် ကချင်ပြည်နယ် မိုးညှင်းမြို့နယ်တွင် အများဆုံး နေထိုင်ကြသည်။ ဇောတိရှမ်းမျိုးနွယ်များသည် မည်သို့ပင် တစ်မြို့တစ်ရွာတွင် နေထိုင်နေကြစေကာမူ မိုးညှင်းမြို့တွင် (၃)နှစ်မှ (၁)ကြိမ် ကျင်းပမြဲဖြစ်သော စုပေါင်းရှင်ပြုအလှူပွဲသို့ လာရောက်ကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။¹⁹

ဇောတိရှင်ပြုပွဲများအနက် ရှင်ပြုပွဲတစ်ခုကို သာဓကအနေဖြင့် တင်ပြရသော် ၁၃၇၅ ခုနှစ် တပို့တွဲလဆန်း(၇)ရက်တွင် (၆ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၄)မြို့နယ်တွင်းရှိ သံဃာများ ပင့်ဆောင်၍ ရှင်ပြုအလှူပွဲ ဖွင့်လှစ်ပြီး တပို့တွဲလဆန်း(၈)ရက်နေ့မှ တစ်ရက်လျှင် ရှင်လောင်း(၄၃)ပါး ရှင်သာမဏေ သွတ်သွင်းပြီး တပို့တွဲလဆန်း(၁၄)ရက် (၁၄ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၄)နေ့တွင် (၃၀၀)ပါးလုံး ပြည့်၍ လပြည့်နေ့တိုင် ရေစက်ချ တရားနာယူကာ ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။ ရှင်လောင်းအပါးအရေအတွက် (၃၀၀)ပါးတွင် မိုးမိတ်မှ (၅၁)ပါး၊ မူဆယ်မှ (၂၃)ပါး၊ ကျောက်မဲမှ (၁၈)ပါး၊ မိုးမောက်မှ (၁၆)ပါး၊ ပင်လုံမှ (၁၆)ပါး၊ နမ့်ခမ်းမှ (၄၈)ပါး၊ လဲချားမှ (၁၄)ပါး၊ လွယ်ခေးမှ (၁၀)ပါး၊ သိန္နီမှ (၉)ပါး၊ လားရှိုးမှ (၇)ပါး၊ သီပေါမှ (၄)ပါး၊ မိုးကောင်းမှ (၄)ပါး၊ မိုးညှင်းမှ (၅၈)ပါး၊ ရွှေကျင်မှ (၉)ပါး၊ ဖားကန့်မှ (၆)ပါး ပါဝင်ပါသည်။ မြို့နယ်အသီးသီးမှ ရောက်ရှိလာကြသော ခန့်မှန်းဧည့်ပရိသတ်ဦးရေမှာ (၃၀၀၀)ကျော် ဖြစ်ပါသည်။²⁰

ပုံ(၁)

ဇောတိရှမ်းတို့၏ ရှင်လောင်းလှည့်နေစဉ် မြင်ကွင်း (ဓာတ်ပုံ-ဒေါက်တာအောင်ဇော်မြင့်)(၆ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၄)

¹⁹ မိုးအောင်၊ ၁၉၉၀၊ စာ ၇၈
²⁰ မိုးညှင်းမြို့၊ ပညာလင်္ကာရဇောတိဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း၊ ဂေါပကအဖွဲ့ထံမှ ရရှိပါသည်။

ပုံ(၂)

ဇောတိရှမ်းတို့၏ ရှင်လောင်း (ဓာတ်ပုံ-ဒေါက်တာအောင်ဇော်မြင့်) (၆ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၄)

ပုံ(၃)

ဇောတိရှမ်းတို့၏ ရှင်လောင်း (ဓာတ်ပုံ-ဒေါက်တာအောင်ဇော်မြင့်) (၆ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၄)

ပုံ(၄)

အခမ်းအနားကျင်းပရာမဏ္ဍပ် (ဓာတ်ပုံ-ဒေါက်တာအောင်ဇော်မြင့်) (၁၄ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၄)

ပုံ(၅)

ရှင်ပြုအခမ်းအနားကျင်းပရာ မဏ္ဍပ်မှ သာသနာ့ဘောင်ဝင်အပြီး ကျောင်းတိုက်သို့ ပြန်ကြွစဉ် (ဓာတ်ပုံ-ဒေါက်တာအောင်ဇော်မြင့်) (၁၄ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၄)

(ဃ)ဇောတိသံဃာတော်များ၏ တစ်နေ့တာလုပ်ငန်းများ

- (၁) နံနက်(၄)နာရီ ကျိန်းစက်ရာမှ ထသည်။
- (၂) နံနက်(၅)နာရီ စုပေါင်း၍ ဘုရားဝတ်ပြုခြင်း၊ မေတ္တာပို့ခြင်း။
- (၃) နံနက်(၅)နာရီ (၃၀)မိနစ် အရုဏ်ဆွမ်း ဘုဉ်းပေးခြင်း။
- (၄) နံနက်(၆)နာရီ စာဖတ်စာအံခြင်း။
- (၅) နံနက်(၇)နာရီ မိမိ၏နေရာ၌ စာအံခြင်း၊ ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်း။
- (၆) နံနက်(၈)နာရီမှ (၁၁)နာရီ စာတက်ခြင်း၊ စာရေးခြင်း၊ တရားဆွေးနွေးခြင်း၊ ရေသပ္ပာယ်ခြင်း။
- (၇) နံနက်(၁၁)နာရီ နေ့ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်း။
- (၈) နံနက်(၁၁)နာရီ (၃၀)မိနစ် ကျောင်းရှေ့မျက်နှာစာတွင် စာဖတ်ခြင်း။
- (၉) မွန်းလွဲ(၁၂)နာရီ (၃၀)မိနစ် မိမိ၏နေရာ၌ စာအံခြင်း။
- (၁၀) မွန်းလွဲ(၁)နာရီ (၃၀)မိနစ်မှ (၃)နာရီ စာရေးခြင်း၊ တရားစာများ ပြုစုခြင်း၊ ရေဖြည့်ခြင်း။
- (၁၁) မွန်းလွဲ(၃)နာရီမှ (၄)နာရီ(၃၀)မိနစ် အလင်္ကာစာ ဟောမှုသင်ကြားခြင်း။
- (၁၂) မွန်းလွဲ (၄)နာရီ (၃၀)မိနစ်မှ (၅)နာရီ ရေသပ္ပာယ်ခြင်း။
- (၁၃) မွန်းလွဲ(၅)နာရီ ကျောင်းရှေ့မျက်နှာစာ၌ စာကျက်ခြင်း။
- (၁၄) ညနေ(၆)နာရီ ဘုရားကျောင်းတော်၌ တရားတော်နှင့်အခြားမထေရ်ကြီးတို့အား အညောင်းအညာ နှိပ်နယ်ပြုစုခြင်း။
- (၁၅) ည (၇)နာရီ စာပြန်ခြင်း။

(၁၆) ည(၈)နာရီ (၃၀)မိနစ် ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်အား ဂါရဝပြုကန်တော့ပြီး ကျန်းစက်ခြင်းဖြင့် တစ်နေ့ တာလုပ်ငန်း ပြီးမြောက်ပါသည်။²¹

(င) လိုက်နာကြသည့်စည်းကမ်းများ

ဇောတိဘာသာဝင်ဒကာ၊ ဒကာမများ နတ်ကိုးကွယ်ခြင်း မရှိရ။ မူးယစ်ဆေးဝါး၊ အရက်သေစာ၊ ကြက်၊ ဝက်၊ လက်နက် စသည် စားသုံး၊ မွေးမြူ၊ ရောင်းဝယ်ခြင်း မပြုလုပ်ကြရချေ။ ထို့အတူ ဘုန်းကြီးများ ကလည်း ပစ္စည်းဘဏ္ဍာ၊ ငွေဘဏ္ဍာ မည်သည့်အရာမျှ လက်ခံသိမ်းဆည်းခြင်း မပြုရပါ။ ဓာတ်ပုံရိုက်ခံခြင်း မရှိချေ(ယခုနောက်ပိုင်းတွင် ဓာတ်ပုံရိုက်ခြင်းကို ခွင့်ပြုလာသည်ကို တွေ့ရပါသည်။) လှည်း၊ မြင်းလှည်း စသည့်ယာဉ်များ စီးခွင့်မပြုကြောင်း သိရပါသည်။²² ဇောတိဂိုဏ်းဝင်သံဃာတော်များ၏ ထူးခြားချက်မှာ ထိုင်းဘုန်းကြီးများကဲ့သို့ ရင်စီးတဘက် စည်းကြခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ သင်္ကန်းကို လက်ကန်တော့ထိုးပြီး အနံ (၈)လက်မ၊ အလျား(၂)တောင်ရှိ သင်္ကန်းရောင်အစ၊ အစတစ်စနှင့်အပေါ်က ထပ်၍ ရင်ကို ရစ်ပတ်ပြီး စည်းထားသည်။ ရှင်ကျင့်ဝတ်တွင် သင်္ကန်းကို အဝန်းညီညာစွာ ဝတ်ရုံရမည်ဟု ပါရှိသော "ပရိမဏ္ဍလ"သိက္ခာပုဒ်နှင့်အညီ ထောင့်စွန်းမညီမညာ ဖြစ်မှာစိုး၍ ရင်ကို ပတ်စည်းထားသည်ဟုဆိုသည်။²³

(စ) မိုးညှင်းမြို့၊ ပညာလင်္ကာရဇောတိဂိုဏ်းကျောင်း၊ ဂေါပက၊ ဥက္ကဋ္ဌအမည်စာရင်း

- (၁) ဦးရွယ်ဟိန်း၊ အုတ်ကျင်း၊ (၁၃၁၅-၁၃၂၄)
- (၂) ဦးငင်းအုပ်၊ ဟဲလုံ၊ (၁၃၂၄-၁၃၃၀)
- (၃) ဦးဆွဲဆိုင်ဟိန်း၊ အုတ်ကျင်း၊ (၁၃၃၀-၁၃၃၇)
- (၄) ဦးရွှေကျောင်း၊ ဟဲလုံ၊ (၁၃၃၇-၁၃၃၉)
- (၅) ဦးရွယ်ရွက်ခမ်းဆိုင်၊ ဟဲလုံ၊ (၁၃၃၉-၁၃၄၅)
- (၆) ဦးရွယ်ခမ်းလှကျော်၊ ဘီလူး၊ (၁၃၄၅-၁၃၄၈)
- (၇) ဦးရွယ်ခဲခမ်း၊ ဟဲလုံ၊ (၁၃၄၈-၁၃၅၇)
- (၈) ဦးရွယ်ခမ်းလှကျော်၊ ဘီလူး၊ (၁၃၅၇-၁၃၆၀)
- (၉) ဦးမောက်ခမ်းဟိန်း၊ နတ်ကြီးကုန်း၊ (၁၃၆၀-၁၃၇၂)
- (၁၀) ဦးရွယ်ကျောင်းရွက်၊ ဘီလူး၊ (၁၃၇၂-ယခုအထိ)

²¹ (က)ဇောတိရွှေရတု၊ စာ ၇၃
 (ခ)ဋ္ဌေးလှိုင်၊ ဇောတိဂိုဏ်း၊ စာ ၁၀-၁၁
²² ဋ္ဌေးလှိုင်၊ ဇောတိဂိုဏ်း၊ စာ ၂-၃
²³ ဋ္ဌေးလှိုင်၊ ဇောတိဂိုဏ်း၊ စာ ၅-၆

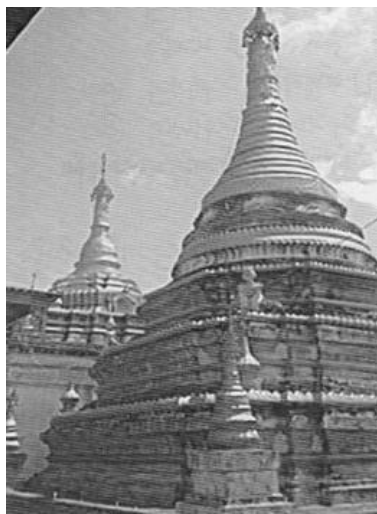
ပန်းဒကာ(နိဗ္ဗာန်ဆော်၊ ဆော်ဩသူ) ဦးရွယ်ခမ်းဟိန်း(ခ)ဦးကျော်အေး၊ မရင်းကုန်း၊ မိုးညှင်းမြို့။ (၁၃၃၇-ယခုအထိ)²⁴

ပညာလင်္ကာရဇောတိရုံရှမ်းကျောင်းအဝင်မုခ်ဦး(ဓာတ်ပုံ-ဒေါက်တာအောင်ဇော်မြင့်) (၁ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၃)

ကျောင်းတိုက်အတွင်း မြင်ကွင်း(ဓာတ်ပုံ-ဒေါက်တာအောင်ဇော်မြင့်) (၁ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၃)

ကျောင်းတိုက်အတွင်း တည်ထားသောစေတီများ(ဓာတ်ပုံ-ဒေါက်တာအောင်ဇော်မြင့်) (၁ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၃)

²⁴ ဦးမောင်မောင်(ပညာလင်္ကာရဇောတိရုံရှမ်းကျောင်း၊ ဂေါပက၊ ဘီလူးမြို့၊ မိုးညှင်းခရိုင်)

သံဃာတော်များ စာသင်ကြားသည့်ကျောင်းဆောင်အတွင်း ကိုးကွယ်ထားရှိသည့်ရုပ်ပွားဆင်းတုတော် (ဓာတ်ပုံ-ဒေါက်တာအောင်ဇော်မြင့်) (၁ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၃)

ဘုရားဝတ်ကျောင်းဆောင်အတွင်းရှိ ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များ(ဓာတ်ပုံ-ဒေါက်တာအောင်ဇော်မြင့်) (၁ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၃)

ပညာလင်္ကာရဇောတိရှမ်းကျောင်း-ရေသိမ်(ဓာတ်ပုံ-ဒေါက်တာအောင်ဇော်မြင့်) (၁ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၃)

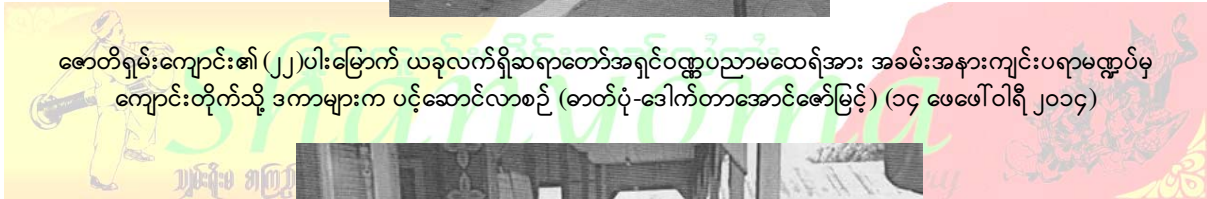

ဇောတိရှမ်းကျောင်း၏ (၂၀)ပါးမြောက်ဆရာတော်အရှင်ကိတ္တိဓမ္မ(ဓာတ်ပုံ-ဒေါက်တာအောင်ဇော်မြင့်) (၁ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၃)

ဇောတိရှမ်းကျောင်း၏ (၂၁)ပါးမြောက်ဆရာတော်အရှင်ပညာသာရ(ဓာတ်ပုံ-ဒေါက်တာအောင်ဇော်မြင့်) (၁ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၃)

ဇောတိရှမ်းကျောင်း၏ (၂၂)ပါးမြောက် ယခုလက်ရှိဆရာတော်အရှင်ဝဏ္ဏပညာမထေရ်အား အခမ်းအနားကျင်းပရာမဏ္ဍပ်မှ ကျောင်းတိုက်သို့ ဒကာများက ပင့်ဆောင်လာစဉ် (ဓာတ်ပုံ-ဒေါက်တာအောင်ဇော်မြင့်) (၁၄ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၄)

ပညာလင်္ကာရဇောတိရှမ်းကျောင်း၏ ဂေါပကများနှင့်စာရေးသူ တွေ့ဆုံမေးမြန်းစဉ်(ဓာတ်ပုံ-စိုင်းသီဟ) (၁ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၃)

နိဂုံး

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရသော် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဗုဒ္ဓသာသနာသမိုင်းတွင် ဇောတိဂိုဏ်းသည် ထင်ရှားခဲ့သည့် ဂိုဏ်းတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ညောင်ရမ်းခေတ်မှစတင်ခဲ့သော ဇောတိဂိုဏ်းကို ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် ဘုရင် ဧကရာဇ်များ၏ အမိန့်ဖြင့် နှိပ်ကွပ်ခြင်းများ ရှိခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း ကောင်းစွာ နှိမ်နင်းခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ ဤ ခေတ်ကာလ ဇောတိအယူဝါဒဟု ဟောပြောစည်းရုံးသောသူကို လေ့လာကြည့်သောအခါ ဇောတိအယူအစွဲကို ဂဗနဏ ကောင်းစွာမသိဟု သုံးသပ်မိပါသည်။ ယင်းအယူဝါဒကို လက်ခံယုံကြည်သူများအနေဖြင့်လည်း မိရိုး ဖလာအစဉ်အလာအတိုင်း လက်ခံခဲ့ ယုံကြည်ခဲ့ဟန် တူပါသည်။ ဇောတိအယူဝါဒကို ယူသူအများစုမှာ ရှမ်းလူ မျိုးအများစုသာဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဗုဒ္ဓစာပေများကိုလည်း ရှမ်းဘာသာဖြင့်သာ သင်ကြားပို့ချဟော ပြောကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓစာပေသည် ပါဠိဘာသာဖြင့် ရှိသောကြောင့် မူရင်းပါဠိဘာသာကို မတတ်ကျွမ်းလျှင် ရေ ရှည်၌ မှားယွင်းအဓိပ္ပာယ်ပြန် လွဲမှားနိုင်သဖြင့် တင်းကြပ်စွာ ရှမ်းဘာသာပြန်ဖြင့် သင်ကြားခြင်းသည် စဉ်း စားစရာဖြစ်ပါသည်။

ဇောတိရှင်ပြုပွဲကျင်းပပုံကို သာကေယူ၍ လေ့လာသုံးသပ်ရလျှင်လည်း ဇောတိအယူဝါဒသည် ဝါဒစွဲ ထက် လူမျိုးစုစွဲ ပိုသည်ဟုယူဆမိပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ရှင်ပြုပွဲကျင်းပရေးအဖွဲ့က ကျင်းပမည့် ရက်ကို သေချာစွာ သတ်မှတ်ပြီး ဇောတိရှမ်းများကို သိရှိစေရန် အသိပေးကြေညာလေ့ရှိပြီး ယင်းဇောတိရှမ်းပွဲ ကျင်းပသည့်အချိန်တွင် တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ ဇောတိအယူဝါဒရှိသူ ရှမ်းလူမျိုးအများစုကို စုဝေးစေခြင်း ဖြစ်ပါ သည်။ ယင်းဝါဒကို အစပြုတည်ထောင်သူမှာ ရှမ်းစော်ဘွားတစ်ဦး၏သားတော် ဖြစ်သကဲ့သို့ ယင်းဝါဒကို လက်ခံသူအများစုကလည်း ရှမ်းလူမျိုးများပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓစာပေကိုလည်း ရှမ်းဘာသာဖြင့်သာ သင် ကြားပို့ချ ဟောပြောစေပါသည်။ ဇောတိအယူရှိသူများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ဖြစ်သည်ဆိုသော်လည်း ဗုဒ္ဓ ဘာသာဘုန်းတော်ကြီးတိုင်းကို ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်လေ့ မရှိ၊ မိမိမျိုးနွယ်ဖြစ်သော ရှမ်းလူမျိုးဘုန်းတော်ကြီး များကိုသာ ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်လေ့ ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် သာသနာပြန့်ပွားအောင် လုပ်ဆောင်မှုနယ်ကျဉ်း လွန်းလှပါသည်။ အခြားရဟန်းနှင့်ဆက်ဆံသဖြင့်လည်း ယင်းသာသနာ ရေရှည်တည်တံ့ပြန့်ပွားရန် အခက် အခဲရှိနိုင်ပါသည်။ သို့ပါ၍ ဇောတိသာသနာသည် ဗုဒ္ဓသာသနာတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်ဟုဆိုသော်ငြားလည်း လူ မျိုးရေးကို အခြေခံသည်ဟု သုံးသပ်မိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ဌေးလှိုင်၊ ဦး၊ (ဓမ္မစရိယ)၊ "နှစ်လေးရာကျော်က မြန်မာနိုင်ငံဇောတိဂိုဏ်း"၊ www.ShanYoma.Org

တိုးလှ၊ ဒေါက်တာ၊ အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ကုန်းဘောင်ရွှေပြည်၊ ရန်ကုန်၊ အလင်္ကာဝတ်ရည်စာပေ၊ ၂၀၀၈။

မောင်မောင်တင်၊ ဦး(မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ မြန်မာမင်းလက်ထက်တော်စာတမ်းများ၊ ရန်ကုန်၊ စပယ်ဦးပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၈၂။

မိုးအောင်၊ ကချင်မြေ၊ "ဇောတိရှမ်းတို့၏ရှင်ပြုပွဲခလေး"၊ မိုးညှင်းစာပေမဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ်(၂)၊ ရန်ကုန်၊ သိန်းမြင့်ဝင်းပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၉၀။

မိုးညှင်းမြို့၊ ပညာလင်္ကာရဇောတိရှမ်းကျောင်း၏ရွှေရတုအထိမ်းအမှတ်စာစောင်၊ ရန်ကုန်၊ ဇလပ်နီပုံနှိပ်တိုက်၊ ခုနှစ်မပါ။ စာအုပ်ကို ရှမ်းဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေသည်။

Than Tun, Dr., *The Royal Orders of Burma (Myanamr) (AD.1598-1885)*, Vol.IV (A.D 1782-1787), Kyoto, The Centre for Southeast Asian Studies, Kyoto University, 1986

တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်

ချစ်ပု၊ ဦး(ပညာလင်္ကာရဇောတိရှမ်းကျောင်း၊ ကပ္ပိယ) (၁ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၃)

မောင်မောင်၊ ဦး(ပညာလင်္ကာရဇောတိရှမ်းကျောင်း၊ ဂေါပက၊ ဘီလူးမြို့၊ မိုးညှင်းခရိုင်) (၂၆ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၃)

ကချင်ပြည်နယ်၊ မိုးညှင်းမြို့၊ ပညာလင်္ကာရဇောတိဘုန်းတော်ကြီးရှမ်းကျောင်းရှိ ကျောင်းထိုင်မထေရ်များစာရင်း၊ ပညာလင်္ကာရဇောတိဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း၊ မိုးညှင်းမြို့၊ ဂေါပကအဖွဲ့ထံမှ ကူးယူဖော်ပြသည်။